

Yttrande avseende betänkandet En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84) samt delbetänkandet Förnybart i tanken - Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi (SOU 2023:15).

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) har beretts tillfälle att yttra sig över ovanstående utredning och lämnar härmed våra synpunkter.

LRF är en partipolitiskt obunden intresse- och företagarorganisation för företagare med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas. LRF verkar för att dessa näringar ska kunna förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft. De gröna näringarna kan erbjuda samhället resurser för en hållbar utveckling och tillför Sverige stora värden i form av livsmedel, skogsprodukter, energi, arbetstillfällen, samt miljönyttor. Det gröna näringslivet är en grundbult i arbetet kring att bekämpa klimatförändringarna.

Tillsammans driver LRFs 120 000 medlemmar ungefär 65 000 företag och det gröna näringslivet står för nästan 4 procent av Sveriges BNP.

Sammanfattning

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF är positivt inställd till en svensk bioekonomistrategi och ser ett stort nationellt värde av utredningen och tillhörande styrmedelsförslag. Utredningen och dess förslag ger en god grund för en långsiktigt hållbar politisk inriktning. Bioekonomistrategins påverkan på den politiska diskursen är en viktig del i omställningsarbetet, särskilt då elektrifieringen inte är möjlig i samma utsträckning inom alla sektorer.

För att en växande bioekonomi ska kunna etableras på ett hållbart sätt är det av stor betydelse att goda förutsättningar för både primär- och sekundärproduktionen säkerställs. LRF hade därför önskat en mer omfattande analys kopplat till markägarperspektivet och de hinder som finns för att öka tillvaratagandet och produktionen av inhemsk bioråvara. Primär- och sekundärproduktionen är väsentliga delar för att den svenska bioekonomin ska kunna expandera.

Bioekonomi och bioekonomistrategi är breda begrepp som, enligt utredningen, omfattar flera olika politikområden, departement, myndigheter, verksamheter och aktörer. Utredningen borde mer precist avgränsa vad en nationell bioekonomistrategi omfattar. Konceptet är brett och överlappar med andra strategier. Där hade förhållandet mellan övriga strategier kunnat tydliggöras.

För att strategin ska bli funktionell måste den även harmonisera med klimat- och energipolitik på nationell, EU- och internationell nivå. Bland annat kommer strategin att påverkas stort av EU:s lagstiftningspaket *Fit for 55* som kan innebära både utmaningar och möjligheter för biodrivmedelsproduktionen. Hållbarhetskriterierna i förnybartdirektivet, RED III avgör framtida produktionsprocesser och råvaruval. Sannolikt kommer även Energiskattedirektivet, när det antas, att ha stor inverkan på konsumtion och investeringsvilja. Omvärldsfaktorer såsom Rysslands anfallskrig i Ukraina och andra kriser som avlöser varandra gör att biomassa allt mer ses som en strategisk resurs.

I och med handelsrättsliga hinder är det varken möjligt att kunna premiera inhemsk användning av drivmedel eller användning av inhemsk råvara i produktionen. För att däremot kunna underlätta för inhemsk produktion skulle tillståndsprocesser kunna bli mer förutsägbara och mindre tidsödande. På så vis skulle konkurrens- och försörjningsförmåga kunna stärkas, detta är en fråga som bereds parallellt i Miljöprövningsutredningen. Förenklingar bör inte endast ske i tillståndsprövningar, antalet kontaktpunkter och mängden administrativt arbete för enskilda företag behöver minska i och med nya strategier och strukturer.

En bioekonomistrategi är mycket angelägen och LRF anser därför att det är positivt att utredningen föreslår att påbörja åtgärder inom ramen för strategin, redan innan beslut om en första handlingsplan har antagits. En betoning på långsiktighet i

handlingsplanerna är samtidigt betydelsefullt för att stimulera investeringar och en strukturomvandling.

För att lyckas med strategin understryks även vikten av en ökad närvaro av svenska bioekonomiexperter inom EU:s institutioner och att Sverige arbetar aktivt för en europeisk bioekonomistrategi. I övrigt förespråkas en betydande satsning på stödjande forskning och innovationsåtgärder, samt erfarenhetsutbyte med andra länder som har bioekonomistrategier, inte minst inom Norden.

Generella synpunkter

Utredningen fastställer målsättningar såsom försörjningstrygghet, ökade exportmöjligheter, stärkt konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning i hela landet. För att kunna stimulera dessa intentioner krävs en ökad användning av biomassa från skogs-, jordbruks- och fiskerinäringarna, samt restråvaror i livsmedelsförädling. Prisbildningen på svenska restråvaror är dels försämrade till följd av mer importerade avfallsbränslen, dels på grund av långa avstånd som gör att transportkostnaderna blir höga. Eftersom potentialen för ett ökat uttag av inhemsk råvara finns önskas ett ännu tydligare fokus i utredningen på just lösningar för att undanröja dessa nuvarande hinder.

Utredningen föreslår även åtgärder som direkt går att verkställa, bland annat en plan för ökat träbyggnad. Detta ses som positivt då en bioekonomi inkluderar både ökad användning av biobaserade produkter samt bioenergi.

Infrastruktur

LRF ser ett behov av att identifiera nödvändig infrastruktur för att stödja en bioekonomisk omställning, i detta inkluderas en översikt av transportnät, regional översikt av energiförsörjning och placeringen av tillverkningsanläggningar. För att utveckla bioekonomin krävs en tillräcklig elproduktion och eldistribution i hela landet. Flera av de önskade investeringarna som beskrivs i delbetänkandet är beroende av elförsörjning. Ett exempel är tillvaratagandet av koldioxid från biomassaeförbränning för att kunna tillverka andra produkter såsom metanol eller elektrobränsle. För detta behövs stora mängder el och en fungerande elförsörjning. En fungerande elförsörjning är dessutom viktig för att uppnå ökad sysselsättning i hela landet.

Möjligheterna till att hålla beredskapslager (både vad gäller drivmedel, biobaserade produkter och råvaror) bör vara säkerställda för att tillgodose behovet av en ökad försörjningstrygghet. Ett flertal utredningar behandlar behoven av beredskapslager, såsom *Utredningen om nationell samordning av försörjningsberedskapen*, *Utredningen om en ny livsmedelsberedskap* och *Utredningen om ökad försörjningsberedskap för varor och tjänster från industrin*. I Energimyndighetens delrapport *Förslag till en fjärrvärme- och kraftvärmestrategi* konstateras det även att bränsleberedskapen för fjärrvärme är underdimensionerad och det identifieras att rundved och torv kan användas som lämpliga beredskapsbränslen. Kraftvärmens har även stor betydelse för att kunna hantera effektsituationen på lokala platser och har sin bas i biobränslen och

avfall. LRF vill med anledning av omvärldsläget betona behovet av att påskynda arbetet med lagerhållning och öka förutsättningarna för en bättre bränsleberedskap.

Regelförenklingar

LRF lyfter behovet av att förenkla regelverk och minska byråkratiska processer för att underlätta för att företag, oavsett storlek eller inriktning, ska kunna delta i omställningsarbetet. LRF anser att det är viktigt att förenklingar i tillståndsprocesser kommer till stånd, inte minst genom Miljöprövningsutredningen. Att underlätta miljötillståndsprocesser kommer att göra det möjligt för fler sektorer att snabbare vidta åtgärder för att uppnå olika strategiska målsättningar.

Utbildning, forskning och innovation

LRF håller med om att det bör satsas mer på utbildning, forskning och innovation kring bioekonomin. Vi vill hänvisa till våra inspel inför den forsknings- och innovationspolitiska propositionen:

- För att i en osäker värld möjliggöra en trygg försörjning av livsmedel och energi, behöver forskning och utveckling adressera de behov som de areella näringarna själva har identifierat. På så sätt kan företagen utvecklas för att bli så hållbara och konkurrenskraftiga som möjligt.
- Det ska vara enkelt för företag att både delta i forsknings- och innovationsprojekt och att ta del av resultaten. Det ska vara enkelt att samverka mellan näringsliv och akademi.
- Förutsättningarna för produktion skiljer sig åt över landet, därför behövs det bedrivas forskning i hela Sverige.

LRF ser även positivt på att man prioriterar ny tänkbar teknik och en hög innovationsgrad, samt anser att det är av stor vikt med en ökad närvaro av svenska bioekonomiexperter inom EU:s institutioner. Sverige behöver systematiskt arbeta med det lagstiftningsarbete som sker inom EU som är kopplat till bioekonomi som annars riskerar att motverka en svensk bioekonomistrategi.

Förnybart i tanken – Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi

LRF anser att en utökad satsning på biobaserade produkter, samt biodrivmedelsproduktion är väsentlig för att klara klimatmålen och för att öka beredskapen. Ökad konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning kommer även att stärkas i och med en tydlig uttalad bioekonomistrategi och dess styrmedelsförslag. Styrmedlets uppbyggnad, med långsiktiga premier och fleråriga avtal på 10-15 år, är positivt då det signalerar en långsiktig politisk inriktning och det minskar till stor del den finansiella risken för företagen. Att styrmedelsförslaget genomförs via ett konkurrensutsatt anbudsförfarande är förenligt med EU-rättsliga grunder men kan komma att innebära en övervikt av att de större företagen söker stödet i en alltmer omfattande utsträckning. Detta beroende av att de kan hålla ned kostnadsnivåerna inom produktionslinjerna och avsätta resurser till ansökningsförfaranden. Intäktsgarantierna ses i övrigt som ett gott

komplement till övriga stöd såsom Klimatklivet, Industriklivet samt EU:s innovationsfond.

Sverige har goda förutsättningar att producera hållbara biodrivmedel, biobaserade produkter och energiråvara inom landets gränser. För att detta ska kunna bli verklighet krävs långsiktiga politiska incitament. Handlingsplanen måste konkretiseras snarast för att skapa en strukturomvandling. En ny bioekonomistrategi och tillhörande styrmedel är nödvändiga för att vi ska kunna ställa om samtliga branscher och tillverkning som inte kan elektrifieras. Denna strategi är viktig för att Sverige inte ska tappa konkurrenskraft, särskilt då flera europeiska länder redan har formulerat nationella bioekonomistrategier.

För att införliva en framgångsrik bioekonomi förväntar sig LRF att politiken tydliggör detta i en strategi och tillhörande stabila och förutsägbara styrmedel som varar över tid.

Stockholm den 30 augusti 2024

Jennifer Botos
Näringspolitiskt sakkunnig
Lantbrukarnas Riksförbund

Oskar Magnusson
Enhetschef Näringspolitisk analys
Lantbrukarnas Riksförbund